

Vážený pane, vážená paní, vážení sponzoři, drazí dobrovolníci, milí přátelé a kamarádi,

Další rok je za námi a proto nám prosím v tomto tradičním čase dovolte Vám co nejsrdečněji poděkovat za Vaši přízeň v roce 2011. A připojit i něco informací z naší zatím navzdory mnoha nepříznivým okolnostem stále ještě velmi bohaté škály našich aktivit na ochranu volně žijících živočichů, ale i rostlin, přírody a věříme, že i člověka – protože co by byl člověk bez přírody.

- **Nejzajímavější letošní pacienti**

V roce 2011 jsme v naší Stanici přijali celkem 467 živočichů, ze kterých se nám podařilo navrátit zpět do volné přírody 214 jedinců a dalších 63 živočichů (hlavně netopýři a ježci) je v léčení s předpokladem vypuštění na jaře. Tak jako v předchozích letech se další stovky živočichů podařit zachránit i díky naší zvířecí telefonické poradně.

Už zhruba třetím týdnem se mj. **staráme o 25 netopýřů rezavých**, kteří byli uvězněni stavebními úpravami v budově. Byli pěkně hladoví a první den i pěkně hryzaví a jejich krmení se neobešlo bez kousanců do našich rukou. Konečně se nám je ale podařilo dostatečně dokrmit (již při příjmu byli někteří jedinci mrtví smrtí vyhladověním a celkovým vyčerpáním vlivem déletrvajících uvěznění v budově), takže jsme je v těchto dnech zazímovali. K zajímavostem posledních dnů patřil i nádherný sameček krahujce obecného, který den před Štědrým dnem vlétl do obchodního domu Tesco, odkud se nedokázal dostat zpět. Večerní odchyt s balancováním po regálech v předvánoční nákupní horečce nás stál dost nervů, ale nakonec se nám odchyt přece jen podařil. Takže Štědrý večer nakonec mohl milý krahujec po znovu nabyté svobodě strávit v kruhu rodinném.

Nejlepším vánočním dárkem, který si tento sameček krahujce odnesl z Tesca, byla zcela jistě znovu nabytá svoboda.

Celkem nedávno se nám podařilo po krátkodobější péči úspěšně **vypustit potápku roháče**, která během silné mlhy narazila na překážku. Asi nejzajímavějším letošním případem byla **záchrana celé rodiny datla černého u Dobrošova** pár metrů od hranic s Polskou republikou. Nedopatřením lesních dělníků došlo k pokácení stromu s hnízdní dutinou, kde byla již vzrostlejší mláďata. Po zvažování všech pro i proti ale i po celé řadě konzultací s dalšími zkušenými kolegy z jiných záchranných stanic v ČR jsme se nakonec rozhodli. Mláďata jsme přesunuli do speciální válcovité hnízdní budky a tu umístili na vhodný strom v blízkém okolí. Mláďata jsme dokrmovali přímo v této hnízdní budce a doufali, že je díky tomu rodiče najdou a začnou se o ně opět starat.

Potápku roháče jsme po vydatné rybi snídani vypustili na zatopený písniček.

Potápku roháče jsme po vydatné rybi snídani vypustili na zatopený písniček.

Druhý den jsme při krmení mláďat zaznamenali přelet dospělého ptáka v okolí budky. Mláďata intenzivně žadonila, proto jsme se ukryli a čekali, zda se dospělec k mláďatům nevrátí. Bylo to velmi napínavé. Jeden z rodičů poletoval v okolí a postupně se čím dál více přibližoval k stromu s hnízdní budkou. Po zhruba půlhodině konečně přistál přímo na budce a po delším váhání nakonec i vlétl přímo dovnitř a mláďata dokrmil! A bylo vyhráno.

Vlevo mládě datla při transferu do hnízdní budky, dole mláděta o týden později při kroužkování.

K dalším zajímavějším letošním pacientům patřila také sluka lesní, která narazila v říjnu na překážku v Hradci Králové a byla dosti dezorientovaná a otřesená (naštěstí zde nedošlo k žádné fraktuře či vážnějšímu pohmoždění).

Vzhledem k tomu, že sluky jsou velice citlivé na stres a v zajetí se je nedaří udržet byť jen krátkodobě při životě, jsme se nakonec rozhodli pro přesun na lokalitu, kde by panovaly ideální podmínky pro její rekonvalescenci (dostatek potravy, vody, úkrytů i třeba bezpečí před podzimními hony). Nakonec jsme ji proto odvezli až do bývalého vojenského prostoru Milovice – Mladá, kde jsou do puntíků splněny nejen výše uvedené podmínky. Po vypuštění u jednoho ze zdejších jezírek a pozorování z úkrytu nás sama sluka následně přesvědčila o vhodnosti tohoto řešení. Do té doby byla velmi apatická, odmítala přijímat jakoukoli potravu a to i v případě umělého krmení, kdy se potravu vkládá přímo do jícnu. Avšak již po cca 15 minutách po vypuštění ustoupil její stres natolik, že začala jevit nejen živý zájem o okolí, ale ihned se pustila do prohledávání tůně a příjmu potravy. Ne všechny volně žijící živočichy je možné léčit v zajetí a to i za cenu, že nebudou do přírody navracena ve stoprocentním stavu, tak jak tomu bylo v tomto případě.

K dalším zajímavostem patřila kajka mořská (tu se nám však bohužel přes veškerou snahu zachránit nepodařilo), motáci pochopi, křeček polní, jestřáb lesní i čáp bílý.

Vypouštění vyléčené poštolky je pro děti velký zážitek.

- **Nové lokality v péči JARO Jaroměř**

Nejvíce nám dalo letos zabrat zahájení péče o část bývalého [výcvikového vojenského prostoru Milovice – Mladá](#). V části zvané Travniny se poslední vojáci proháněli s pásovou technikou přesně před dvaceti lety. Od té doby zde původně bezlesé plochy postupně zarůstají a nejcitlivější druhy zde pomalu ale jistě vymírají. **Pro některé z nich tak naše pomoc bohužel přišla už pět minut po**

dvanácté. Např. nádherný velký motýl okáč metlicový zde již vyhynul, stejně jako např. okáč šedohnědý.

Vypuštění stáda v BVVP Milovice – Mladá.

Avšak to zde stále ještě přežilo se nám snad ještě zachránit podaří. První zásah na podporu přírody na Travinách jsme nakonec provedli na ploše přes 5,5 ha a spočíval v pastvě našeho stáda koz a ovcí, likvidaci náletů, kosení a odstranění travní hmoty i záměrném narušování terénu pojezdem terénních aut. Další novou lokalitou, kde naše záchrana také pro některé druhy přichází již pozdě, případně za pověstných 5 minut dvanáct je před pár lety ještě krásná [slatinná](#)

[louka u rybníka Smilek](#), nedaleko Chvojenice na Holicku.

Stejně tak ve [staré třešňovce v Újezdu pod Troskami](#) v Českém Ráji je populace hořečku nahořklého téměř před vymřením a byl tak letos opravdu nejvyšší čas s tím začít něco dělat. Podobně bídne je na tom populace vstavače vojenského na krásné teplomilné [stráňce v Malejově u Janoviček](#) na Vysokomýtsku, kde jsme konečně mohli letos začít s odpovídající péčí. V dosti žalostném stavu se ale do letošního roku nacházela i některá státem chráněná území, ať už šlo o [přírodní památku Záměl](#) na Vamberecku, která po našich zásazích krásně prokoukla, nebo velmi cenné slatinné louky v [přírodní památce Pamětník](#) na Chlumecku, kde roste mj. i kriticky ohrožený hrachor bahenní a nalézá se zde jedna z posledních nížinných populací motýla okáče ječmínkového. K dalším podobně cenným nově zachraňovaným lokalitám patří i mokřadní louky s mj. naprosto úchvatnou populací ostřice Davalovy v [přírodní rezervaci Ostruženské rybníky u Ohavče](#) na Jičínsku, ale i teplomilná stráž v [přírodní památce Dubolka u Ohařic](#) na Sobotecku nebo část evropsky významné lokality Orlice - [Tůmovka u Nové Vsi](#) na Týnišťsku, kde se nalézají písčiny s paličkovcem šedavým cenné i pro mnohé druhy bezobratlých živočichů. K dalším lokalitám, kde jsme se letos vrhli do jejich záchrany, patří také entomologicky mimořádně cenné (jedna z nejcennějších lokalit pro noční druhy motýlů v Královéhradeckém kraji) [teplomilné plochy Dehetník u Svinárek](#) na Královéhradecku, nebo botanicky i entomologicky cenné [mozaiky různě vlhkých luk v Mezilesí](#) na Náchodsku, [teplomilné stráně Spytské keře u Spyty](#) na Českoskalicku, kde mj. dosud přežívá jediná východočeská populace kriticky ohrožené třešně křovištní. A konečně i na poslední chvíli před umělým zalesněním zachráněná mokřadní louka [Jeníkov/Jahodná/Dachovy - Fořtova lesní louka](#) na Hořicku s česnekem hranatým, orchidejí prstnatcem májovým i širokou paletou nejen lučních ale i lesních živočichů, které ji využívají jako potravní lokalitu. Za zmínku pak stojí i [aktivní pískovna Rašovice](#) na Týnišťsku, kde jsme se sice letos ještě zatím do žádného aktivního managementu nepustili, ale podařilo se nám alespoň dosáhnout velmi cenné dohody o spolupráci při ochraně lokality s vlastníky a uživateli pozemků.

• **Východočeská Sahara téměř dokončena!**

Řeka Labe tak i řeka Orlice přinášely v minulosti velké množství písku. Díky tomu, že řeky nebyly regulovány, tak jej z písčinných náplavů odnášel vítr. Ukládal ho na místech, kde ztrácel na síle a v těchto lokalitách pak v vznikaly nefalšované písčné duny a přesypy. Nedaleko obce Veská na Pardubicku jsme tak ještě celkem donedávna měli nejvyšší písčnou dunu v České republice.

První zásahy na obnažení písčin.

Bohužel i tento nesmírně zajímavý úkaz dnes téměř neexistuje. Potkal ho stejný osud jako naprostou většinu podobných ploch, dříve než se státní ochrana přírody stačila vzpamatovat, byla duna odtěžena. A spolu s ní zmizela i celá řada dříve hojných, dnes však již právě díky této devastaci velmi vzácných a nesmírně zajímavých živočišných a rostlinných druhů. Míst, kde se písčomilná flóra a fauna udržela je již opravdu hrozně málo a navíc jsou tyto lokality nadále ohrožovány na své existenci, ať už postupující těžbou a následnými zemědělskými a lesnickými rekultivacemi, nebo zástavbou.

V rámci východních Čech patří mezi vůbec nejcennější lokality písčomilných druhů kromě přírodní památky Na Plachtě, písčiny v Březhradě zcela jistě komplex písčin, které se rozkládají od Čeperky až k Lázním Bohdaneč. **Jedná se o jednu z největších ploch písčin v rámci celé ČR!** Navzdory tomu se však vhodné podmínky pro písčomilné druhy nalézají pouze v těsném sousedství písčiny Oplatil, bývalém vojenském cvičišti Na Kovárně, bývalých Horeckých písčincích a v úzkém pruhu pod elektrovody, které rozvádějí el. energii do krajiny z Opatovické elektrárny. Ostatní plochy jsou buď zalesněné tmavými plantážemi borovic (naprostá většina písčomilů nezbytně potřebuje ke své existenci pořádnou sluneční lázeň), vytěžené, nebo zastavěné či přeměněné na pole.

Proto není divu že těsně před koncem roku 2011 vyvrcholila naše snaha o záchranu těchto nejcennějších písčinných ploch realizací rozsáhlých terénních prací. Právě pod elektrovody které jako písčita řeka protínají všechny čtyři výše uvedené lokality se **již podařilo odstranit značné množství degradovaných porostů agresivních trav i s jejich kořenovou soustavou a obnažit tím volné písky. Na vlhkých místech naopak došlo k obnovení či vyhloubení zcela nových tůní a mokřadů a to vše na východočeské poměry nebývale velkých plochách.** Všechna tato opatření spolu s naší následnou odbornou péčí v dalších letech zcela zásadní měrou pomohou zachránit celou řadu zdejších vzácných a ohrožených (některé druhy jsou řazeny do ke kriticky ohroženým) druhů brouků, motýlů, obojživelníků, plazů, ptáků i rostlin a propojit jejich dosud izolované mikrolokality. Máme z toho proto nesmírnou radost, neboť je to opravdu nebývalý přínos pro ochranu písčomilných společenstev v rámci celé ČR!

Modrá žába - velmi vzácný a ubývající skokan ostronosý je jedním z druhů které bychom chtěli podpořit vybudovanými tůněmi. Populaci tvoří již posledních pár exemplářů tak snad se to ještě podaří.

- Slovensko opět na scéně

Již několik let řešíme vážné vnitřní dilema. Co je důležitější – zachránit poslední střípečky z dnes již velmi zničené a ochuzené české přírody, nebo naopak místa která našťastí stále ještě bují životem tak jako tomu bývalo v dávné minulosti i u nás, ale které nyní postihuje stejný osud jako v ČR? Přesně toto je totiž problém dnešního Slovenska. Zdejší mimořádně bohaté přírodní bohatství je zároveň mimořádně ohroženo a vývoj který zde nastává je nám díky našim neblahým zkušenostem

bohužel velmi důvěrně znám. **Po neustálém zvažování všech pro a proti byl dosud výsledek našich diskusí pokaždé stejný – má smysl se stejnou měrou snažit o záchranu obojího**, tedy jak oněch posledních střípků v ČR tak doslova oáz života v SR! Jenže kdo to má stíhat ☹. Proto jsme se v posledních letech začali alespoň okrajově věnovat rozvoji našich ochranných aktivit i na Slovensku. Kromě lokalit kde jsme již v minulosti pomáhali s jejich údržbou (např. [pozoruhodné skalní bradlo Krasín](#) nebo z hlediska bezobratlých či plazů velmi významný bývalý [kamenolom v Mikušovcích](#) v severní části Bielych Karpat) jsme letos nově začali pomáhat i s údržbou úchvatných [biotopů Tureckého vrchu u Nové Města nad Váhom](#) a na [Beckovských skalicích](#) v Pováží, nebo typických orchidejových luk na [Grúni](#), [Bučkově Jamě](#), [Žalostinné](#) a [Malejově](#) v střední a jižní části Bielych Karpat.

Jeden z princů snažících se o Záchranu Šípkové Růženky na Tureckém vrchu v Pováží.

Naše výše uvedené aktivity v praktické ochraně přírody drží nad vodou řadu populací již několika set živočišných a rostlinných druhů na celkové ploše přes 300 ha. Věříme, že náš příspěvek k zachování přírodního bohatství už není alespoň v rámci ČR zanedbatelný a to zejména za stavu kdy druhová rozmanitost i navzdory dílčím úspěchům jako je např. tento stále dramaticky klesá téměř po celém světě. Naštěstí si význam druhové rozmanitosti (biodiverzity) začínají konečně uvědomovat i někteří ekonomové, neboť se čím dál více ukazuje, že biodiverzita nemá význam jen pro pár šílených „broučkařů“, „ptáčkařů“ či „kytičkařů“, ale pro člověka jako celek. Nejen proto, že mnozí máme přírodu a její obyvatele prostě „jen“ rádi (což není málo!), ale i proto že její ekonomický význam není rozhodně zanedbatelný. Příroda nám totiž poskytuje ekosystémové služby (např. vytváření vhodného mikroklima, zachytávání škodlivin, produkce opylovačů, poskytování míst k relaxaci, sportu, odpočinku, kopírování nových technologií člověkem od přírody, poskytování léčiv, ochrana půdy, vody, prevence povodní či sucha,...), které jsou pro člověka zdánlivě zdarma. Pokud však např. přijdeme o armádu denních a nočních opylovačů (zdaleka ne vše opylují prudce ubývající včelstva našich včelařů!), tak můžeme naše zemědělství pověsit na hřebík! Teprve když v Japonsku museli začít zaměstnávat pracovníky se štětečky, kteří museli nahradit opylovače vyhubené intenzivním průmyslovým zemědělstvím, došlo k procitnutí tamních ekonomů.

V letošním roce jsme se na Slovensku začali pomáhat i s praktickou ochranou největšího evropského motýla – jasoně červenookého, který z celé ČR již zcela vymizel.

Příroda má proto mj i nezanedbatelnou ekonomickou hodnotu se kterou je tedy nutné kalkulovat! Doufejme že ti co to nechápou procitnou dříve než bude pozdě. Nejen proto že máme přírodu rádi, ale i čistě z pragmatických důvodů.

• A jak dál?

Když jsme loni touto dobou odesílali poděkování našim sponzorům a dobrovolníkům, říkali jsme si že je to možná poděkování poslední. Bohužel navzdory podpoře celé řady nadšenců totiž stále ještě nejsme schopni zajistit ať už např. další provoz záchranné stanice či praktickou péči o cenné lokality, bez alespoň částečných příspěvků ze strany státu. Situace byla opravdu velmi vážná. Jestliže se letos

vlivem ekonomické recese začalo šetřit, ochrana přírody je tradičně odvětvím kde stát šetří nejvíce. To jsme ještě celkem dokázali pochopit, nechtěli jsme se ale smířit že by se mělo začít šetřit přesně na těch nejnevhodnějších místech (zatímco v těch vhodnějších bude i nadále v ochraně přírody docházet k mrhání vložených prostředků).

Začátkem loňského roku jsme se proto s mnohými našimi kolegy z celého ČSOP snažili jednak upozorňovat na to, kde by se v ochraně přírody šetřit mělo a kde by bylo naopak krokem chyceným za ten nejhorší konec. Patřilo k tomu zejména zásadní okleštění již několik let každoročně čím dál více utahovaného Programu péče o krajinu, o kterém lze bez nadsázky říci, že drží nejen nad vodou nejen většinu našich záchranných stanic, ale hlavně naprostou většinu lokalit o která je nutná alespoň nejzákladnější péče. A pokud o tyto plochy přijdeme, nebudou mít záchranné stanice již své vyléčené svěřence kam navracet, tedy budou-li vůbec ještě existovat.

Díky vstřícnosti a pochopení některých politiků - za ministry Miroslav Kalousek a Karel Schwarzenberg, za východočeské poslance to byli zejména Robin Böhnisch - ČSSD, dále Jiří Oliva - TOP 09, Soňa Marková - KSČM a Zdeňka Horníková - ODS (z ostatních poslanců s námi bohužel už nekomunikoval vůbec nikdo) se nám nakonec podařilo alespoň část nejdůležitějších prostředků pro loňský rok zachránit. Ale vyhráno ještě zdaleka nebylo, alespoň co se dalšího provozu naší stanice týkalo. Hlavní rozhodnutí záleželo na krajském úřadě, který se na provozu stanice podílí rozhodující měrou. Naštěstí byl přístup vedení kraje k zajištění další existence naší stanice velmi vstřícný a tak se nám díky tomu podařilo alespoň pro loňský rok stanici udržet.

Sluka lesní po vypuštění v BVVP Milovice – Mladá.

Avšak navzdory těmto dílčím úspěchům, za které jsme nesmírně vděční, byl pro nás loňský rok jedním z nejtěžších. Množství práce bylo někdy až neúnosné a jsme ještě teď ze všeho doslova servaní a starší o pár desítek let. A celá situace se nyní opakuje na novo, ministerstvo životního prostředí opět navrholo ještě drastičtější snížení prostředků pro Program péče o krajinu než jaké navrhovalo loni. A výhledově to bude asi ještě horší. Za tohoto stavu již proto nejsme schopni udržet ve stejném rozsahu celou řadu našich dřívějších aktivit. Ubývají nám totiž nejen finanční prostředky, ale (což je snad ještě horší) už i dobrovolníci a co je pak nejsvízelnější tak i síly a elán do další práce – tedy ten nejsurovější základ bez kterého tuto naši práci prostě nelze dělat.

Pokud se situace do sezóny ještě nějak nezlepší, tak v tomto roce razantně omezujeme péči o ty nejvíce ekonomicky nerentabilnější lokality, Slovenskem počínaje po celou řadou dalších míst v ČR konče a razantně omezujeme také investice do oprav a údržby záchranné stanice, či ekologické výchovy a osvěty. Soustředíme se pouze na stoprocentní péči o zvířecí pacienty neboť na nich se rozhodně žádným způsobem šetřit nedá a veškeré naše zbylé síly vsázíme na poslední kartu. Je jí snaha o oproštění se od závislosti na příjmech od státu a to ideálně až do výše 100%. Měla by nám k tomu snad dopomoci naše snaha o rozvoj jakéhosi „ekopodnikání“. Naše nezisková organizace se tak začíná chovat spíše jako komerční firma, avšak s podstatným rozdílem. Veškerý „zisk“ použijeme na chod našich ochránářských aktivit. Za tímto účelem v těchto dnech postupně dokončujeme náš zbrusu nový internetový obchod www.pomahamprirode.cz. Nabízíme v něm již přes 250 speciálních výrobků a služeb a naše nabídka ještě není u konce neboť obchod nadále ještě vyvíjíme. Dále teď intenzivně vlastnoručně vytváříme zásoby, abychom měli co prodávat a nabízet a po té se vrháme na zajištění reklamy a klasický marketing. Místo motorové pily, kosa, hrábí, vidlí a izolátorů, tak bude nejspíše letošní „rok ochránáře“ hlavně ve znamení počítačové klávesnice, balení a odesílání výrobků a „tvrdé“ marketingové propagace. Ale také ve znamení skutečnosti, že pokud tohle vše alespoň trochu nevyjde, budeme možná muset mnohé věci a projekty ukončit úplně, protože jinou alternativní cestu již dnes před sebou dnes nevidíme.

Na závěr si Vás proto dovoluujeme poprosit. Zachovejte nám svoji přízeň i v letošním roce, vaše podpora ať už je jí dobrovolná práce, či podpora finanční, materiální i morální je pro naši další existenci (což se bohužel rovná i existenci ochrany přírody jako takové protože státní ochrana přírody již mnohde bohužel dnes téměř nefunguje - alespoň tedy v rámci naší oblasti) zcela zásadní. A vzhledem k vážnosti situace pak prosíme tentokrát i o něco navíc – pomozte nám prosím vytvořit povědomí o našem novém webu. Bohatě stačí když na Vaše (či některého Vašeho známého) webové stránky umístíte odkaz (banner – na požádání rádi zašleme) na www.pomahamprirode.cz a budeme Vám zavázáni i za vaše jakékoli (i kritické!) postřehy, rady, tipy, náměty a doporučení nejen o tomto webu, ale i k celému našemu „ekopodnikatelskému“ záměru. Naše organizace dospěla po 26ti letech existence do svého dalšího mezního bodu, kde k její další existenci a rozvoji může napomoci i zdánlivá maličkost.

Ještě jednou děkujeme všem, kteří nám pomáhali. Udělali jsme spolu pro zachování naší přírody poctivý kus práce a při troše štěstí v tom snad budeme stejně aktivně pokračovat i v dalších letech.

Za ČSOP JARO Jaroměř David Číp, 12.1.12